

Milovaní, nech Ježíš ochraňuje moje dcéry a mojich synov.

1. V priebehu posledných mesiacov, nasledujúc inštrukcie z Generálneho Kongresu, som sa často zmieňoval o slobode. Na týchto stránkach teraz túžim pripomenúť niektoré aspekty tohto veľkého Božieho daru, nasledujúc učenie svätého Josemáriu, ktorý bol počas celého svojho života zamilovaný do slobody. "Neunaví ma opakovať, deti moje - napísal pri jednej príležitosti-, že jedna z najzjavnejších charakteristík ducha Opus Dei je láska k slobode a k pochopeniu."¹ Pri čítaní a rozjímaní nad týmito slovami ďakujeme Bohu. Zároveň sa snažme pozrieť na to ako by každý z nás mohol s Božou milosťou uplatniť tieto slová vo svojom osobnom živote. Vďaka tomu budeme taktiež lepšie pripravený napomôcť tomu, aby viac duší mohlo prísť k "slobode a sláve božích detí" (Rim 8,2).

Vášeň pre slobodu a jej nárokovanie zo strany ľudí a národov je pozitívny znak našej doby. Uznať slobodu každej ženy a každého muža znamená uznať to, že sú ľudia: páni nad svojím životom a zodpovednými za svoje činy, z možnosťou a zodpovední nad svojimi činmi s možnosťou riadiť svoj život. Sloboda síce nevedie vždy k tomu, že každý dáva zo seba to najlepšie, no aj tak nikdy nebudeme môcť zveličiť jej dôležitosť, pretože ak by sme neboli slobodní, nemohli by sme milovať.

Je ale škoda, že na mnohých miestach existuje veľká neznalosť toho, čo v skutočnosti znamená sloboda. Často sa prezentuje ako konečný cieľ pokroku iluzívna sloboda bez hraníc, no zároveň nie málokrát treba konštatovať, že je veľa foriem utláčania a zdanlivých slobôd, ktoré sú v skutočnosti zotročujúcimi reťazami. Je to sloboda, ktorá sa skôr či neskôr ukáže ako prázdna. "Niektorí sa považujú za slobodných," píše Svätý Otec „keď kráčajú mimo Boha bez toho, aby si uvedomili, že sú existenciálnymi sirotami opustenými a bez domova, kam by sa mohli vždy vrátiť. Prestávajú byť pútnikmi a stávajú sa blúdiacimi."²

Povolání k slobode

2. Boli sme "povolání k slobode" (Gal 5,13). Samotné stvorenie je ukážka božej slobody. Príbehy z knihy Genesis ukazujú tvoriace lásku Boha, jeho radosť z komunikácie jeho dobroty a krásy svetu (pozri Gn 1,31), a človeku jeho slobodu (pozri Gn 1, 26-29). Tým, že nás Boh povolal k životu, spravil nás schopnými vybrať si a milovať dobro a odpovedať láskou na jeho Lásku. Naše obmedzenia však spôsobujú, že sa môžeme odvrátiť od Boha. "Je to tajomstvo božej Múdrosti, keď stvoril človeka na svoj obraz a podobu (pozri Gn 1, 26) chcel podstúpiť veľké *riziko* ľudskej slobody."³

Toto riziko, ktoré existovalo už od začiatkov dejín skutočne viedlo k odmietnutiu Božej Lásky kvôli prvotnému hriechu. Tak sa oslabila sila ľudskej slobody vedúcej k dobru a vôľa sa stala čiastočne priklonenou k hriechu. Osobné hriechy oslabujú našu slobodu ešte viac, a preto hriech vždy znamená vo

¹ Svätý Josemaría, *List 31-V-1954*, č. 22.

² František, Ap. exh. *Evangelii gaudium*, 24-XI-2013, č. 170.

³ Svätý Josemaría, *List 24-X-1965*, č. 3.

väčšej alebo menšej miere otroctvo (pozri Rim 6, 17.20). Napriek tomu však „človek zostal slobodným.“⁴ Aj keď „jeho sloboda je vždy krehká“⁵, stále je základným dobrom každej ľudskej bytosti a je potrebné ju ochraňovať. Boh je prvý, čo ju rešpektuje a miluje, pretože „nechce otrokov ale deti.“⁶

3. „Kde sa rozmnožil hriech, tam sa ešte väčšmi rozhojnila milosť,“ (Rim 5, 20). Vďaka milosti vyvstáva nová a vyššia sloboda, ktorú nám vydobyl Kristus (pozri Gal 5,1). Pán nás vyslobodzuje z hriechu prostredníctvom jeho slov a diel: všetky majú teraz vykupiteľskú účinnosť. Preto „vo všetkých tajomstvách našej katolíckej viery vlaje oslava slobody.“⁷ Často Vám pripomínam to, aké je dôležité, aby bol Kristus stredobodom nášho života. Na to, aby sme objavili najhlbší zmysel slobody, musíme kontemplovať Ježiša. Prekvapuje nás sloboda Boha, ktorý sa z čistej lásky rozhodol ponížiť a zobrať na seba telo ako to naše. Je to sloboda, ktorá sa pred nami rozprestiera počas celého jeho pobytu na zemi až po obeť na Kríži: „Dávam svoj život, a zasa si ho vezmem. Nik mi ho neberie, ja ho dávam sám od seba“ (Jn 10, 17-18). V celých dejinách ľudstva sa nevyskytol tak hlboko slobodný čin ako obeť Pána na kríži. On „sa odovzdáva smrti s plnou slobodou Lásky.“⁸

Evanjelium svätého Jána opisuje rozhovor Pána s niektorými, čo v neho uverili. V Ježišových slovách sa silne ozýva tento príslub: „*veritas liberabit vos*- pravda vás vyslobodí“ (Jn 8, 32). „Aká je to pravda,“ spytoval sa svätý Josemaría, „Aká je tá nádherná pravda, ktorá v našom živote začína a dovršuje cestu slobody? Zhrniem vám to, s radosťou a istotou vychádzajúcich zo vzťahu medzi Bohom a jeho stvoreniami: je to poznanie, že sme vyšli z Božích rúk, že v nás našla zaľúbenie Najsvätejšia Trojica, že sme deťmi takého úžasného Otca. Prosím nášho Pána, aby sme si to konečne uvedomili a aby sme sa z toho dennodenne radovali; potom budeme konať ako slobodní ľudia.“⁹

4. Naše Božie detstvo spôsobuje že naša sloboda sa môže zväčšovať s celou silou, ktorú jej Boh dal. Nebudeme slobodní ak sa vzdialime z Otcovho domu ale ak objímeme našu charakteristiku Božích detí. „Kto sa nepovažuje za Božie dieťa, nepozná svoju najintímnejšiu pravdu“¹⁰: žije chrbtom sám k sebe, v konflikte so sebou samým. Aké oslobodzujúce je preto vedieť, že Boh nás miluje, aké oslobodzujúce je Božie odpustenie, ktoré nám dovoľuje vrátiť sa k nám samým, do nášho skutočného domova (pozri Lk 15, 17-24). Keď odpúšťame druhým, takisto zakúšame toto oslobodenie.

Viera v Božiu lásku ku každej a ku každému (pozri 1 Jn 4,16) nás vedie odpovedať láskou. Môžeme milovať, pretože On nás miloval ako prvý (pozri 1 Jn 4,10). Vedomie, že nekonečná Božia láska sa prejavuje nielen pri počiatku našej existencie ale v každom momente nášho života, pretože je nám bližší ako my sami¹¹, nás naplňa istotou. Vedomie, že Boh na nás čaká v každej osobe (pozri Mt 25,40) a že sa chce zároveň sprítomniť v životoch druhých cez nás, nás vedie k tomu, aby sme v priehŕstiach odovzdávali to, čo sme dostali. A počas nášho života, dcéry a synovia moji, sme dostali a naďalej dostávame veľa lásky. Dať ju Bohu a druhým je čin veľmi vlastný slobode. Láska *realizuje* slobodu, vykupuje ju: spôsobuje, že sa stretáva so svojim pôvodom a cieľom: s láskou Boha. „Sloboda nadobúda svoj skutočný zmysel, iba ak slúži pravde, ktorá oslobodzuje, keď sa stravuje hľadaním nekonečnej Božej Lásky, uvoľňujúcej nás zo všetkých našich závislostí.“¹²

⁴ Benedikt XVI., Enc. *Spe salvi*, 30-XI-2007, č. 24.

⁵ Tamtiež

⁶ Svätý Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 25.

⁷ Svätý Josemaría, *Boží priatelia*, č. 25.

⁸ Svätý Josemaría, *Križová cesta*, X. zastavenie.

⁹ *Boží priatelia*, č. 26.

¹⁰ Tamtiež

¹¹ Pozri Sv. Augustín, *Vyznania*, III, 6, 11

¹² *Boží priatelia*, 27

Povedomie Božieho detstva preto vedie k veľkej vnútornej slobode, k hlbokej radosi a pokojnému optimizmu plného nádeje: *spe gaudentes* (Rim 12,12). Vedie nás taktiež milovať svet, ktorý náš Otec Boh stvoril dobrým, ako aj čeliť životu s jasným vedomím toho, že je možné robiť dobro, poraziť hriech a priviesť svet k Bohu. Pápež František to vyjadril v zamyslení o našej Matke: „od Márie plnej milosti sa učíme, že kresťanská sloboda je niečo viac ako iba vyslobodenie z hriechu. Je to sloboda, ktorá nám dovoľuje vidieť pozemskú realitu s novým duchovným svetlom. Je to sloboda, vďaka ktorej môžeme milovať Boha a našich bratov s čistým srdcom a žiť s radosnou nádejou v príchod Kristovho kráľovstva.“¹³

Sloboda ducha

5. Konať slobodne, bez akéhokoľvek nátlaku je vlastné ľudskej dôstojnosti a obzvlášť dôstojnosti dcér a synov Božích. Zároveň je potrebné „posilniť lásku k láske nie svojvoľnej ale poľudštenej cez uznanie dobra, ktoré ju predchádza“¹⁴: sloboda zmierená s Bohom.

Chcel som sa preto zastaviť a uvažovať nad dôležitosťou *slobody ducha*. Nemám na mysli mylný význam, ktorý toto vyjadrenie niekedy nadobúda: konať podľa vlastných rozmarov a s odporom voči akémukoľvek pravidlu. V skutočnosti je sloboda všetkých ľudských bytostí materiálne limitovaná prirodzenými povinnosťami a nadobudnutými záväzkami (rodinnými, pracovnými, občianskymi atď). No vo všetkom môžeme konať slobodne, ak konáme z lásky: *“Dilige et quod vis fac: Miluj a rob, čo chceš.”*¹⁵ Táto schopnosť a návyk jednať z lásky, v snahe robiť to o čo nás Boh v každej situácii žiada, je pravou slobodou ducha.

“Miluješ ma?” (Jn 21,17): kresťanský život je slobodnou odpoveďou plnou iniciatívy a ochoty na túto Pánovu otázku. Preto “Nie je nič falošnejšieho, ako keď kladieme slobodu do rozporu s odovzdanosťou, pretože odovzdanosť vyvstáva práve ako dôsledok slobody. Keď sa matka obetuje z lásky k deťom, vybrala si a v miere tejto lásky sa prejaví aj jej sloboda. Ak je táto láska veľká, sloboda bude plodná a dobro detí bude pochádzať z nej, z tejto požehnanej skutočnosti, predpokladajúcej odovzdanosť — a bude pochádzať z tej požehnanej odovzdanosti, ktorá je vlastne slobodou.”¹⁶

Z tohto pohľadu je jasné, že podporovať slobodu každej osoby neznamenať poľavovať v požiadavkách. Čím sme slobodnejší, tým viac môžeme milovať. A láska vyžaduje: “Všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží.” (1 Kor 13,7). Rast v láske však zároveň znamená rast v slobode, byť čoraz slobodnejší. Slovanmi svätého Tomáša Akvinského: *“quanto aliquis plus habet de caritate plus habet de libertate.”*¹⁷ Čím intenzívnejšia je naša láska, tým sme slobodnejší. Taktiež konáme so slobodou ducha, keď sa nám niečo nechce spraviť alebo to je pre nás obzvlášť ťažké, no urobíme to z lásky, čiže nie preto, že sa nám to páči ale preto, že chceme. „Máme sa cítiť byť Božími deťmi a túžiť plniť vôľu nášho Otca. Robiť veci podľa Božieho priania: *lebo sa nám chce* — čo je tým najnadprirodzenejším dôvodom.”¹⁸

¹³ František, Homília, 15-VIII-2014.

¹⁴ Benedikt XVI., enc. *Caritas in veritate*, 29-VI-2009, č. 68.

¹⁵ Svätý Augustín, *In Epist. Ioan. ad Parthos*, VII, 8.

¹⁶ Boží priatelia, 30

¹⁷ Svätý Tomáš, *In III Sent.*, d. 29, q. un., a. 8, q1a. 3 s. c. 1.

¹⁸ Ísť s Kristom, 17

6. Radosť je tiež jedným z prejavov slobody ducha. „Čo sa týka ľudských vecí,“ hovorí svätý Josemaría, „chcem Vám zanechať ako dedičstvo lásku k slobode a dobrej nálade.“¹⁹ Sú to dve veci, ktoré sa zdajú byť veľmi odlišné ale sú spojené, pretože vedomie toho, že sme slobodní, aby sme milovali, nás vedie k tomu že zakúšame v duši radosť a s ňou dobrú náladu: je to pohľad na svet, ktorý ide ďalej ako jednoduchej prirodzenosti dovoľuje vidieť pozitívnu, či dokonca niekedy zábavnú, stránku vecí a situácií. Ako hovorí Svätý Otec František, On „je pôvodcom radosti, je stvoriteľom radosti. A táto radosť v Duchu nám dáva skutočnú kresťanskú slobodu. Bez radosti nemôžeme byť my, kresťania, slobodní: staneme sa otrokmi nášho smútku.“²⁰

Táto radosť ma zaplaviť celý náš život. Boh chce, aby sme boli spokojní. Keď sa Ježiš prihovára apoštolom, prihovára sa aj k nám: „aby vo vás bola moja radosť a aby vaša radosť bola úplná.“ (Jn 15,11). Preto môžeme plniť s radosťou aj povinnosti, ktoré sa nám môžu zdať nepríjemné. Ako hovorí svätý Josemaría „nie je správne myslieť si, že s radosťou môžeme robiť iba prácu, ktorá sa nám páči.“²¹ S radosťou a nie s nechúťou sa dá robiť aj to, čo nás stojí a čo sa nám nepáči, ak sa to robí s láskou a teda slobodne. 28. apríla 1963, keď svätý Josemaría nahlas rozjímal, takto vysvetlil osvietenie ktoré dostal v ďalekom roku 1931: „Dal si mi Pane pochopiť, že mať kríž znamená nájsť šťastie a radosť. A dôvod, vidím to jasnejšie ako kedykoľvek predtým, je tento: mať kríž znamená zjednotiť sa s Kristom, byť Kristom, a preto byť Božím dieťaťom.“²²

7. Celý Boží zákon a všetko to, čo je Božia vôľa pre každého jedného, nie je zákon, ktorý utláča slobodu; naopak, je *lex perfecta libertatis* (pozri St 1,25): dokonalý zákon slobody ako samotné evanjelium, pretože je celý zahrnutý v zákone lásky a nie ako vonkajšie pravidlo, prikazujúce milovať ale ako vnútorná milosť, ktorá dáva silu milovať. „*Pondus meum amor meus*“: moja láska je moja záťaž, hovoril svätý Augustín.²³ Nemyslel tým evidentný fakt, že milovať nie je vždy jednoduché ale to, že láska, ktorú máme v srdci je to, čo nami hýbe, čo nás vedie. „*Eo feror, quocumque feror*“, kamkoľvek idem, vedie ma láska.²⁴ Zamyslime sa nad tým, či aj nás láska vedie všade tam, kam ideme.

Kto nechá, aby sa Božia láska zmocnila jeho srdca, osobne zakúsi, že „sloboda a odovzdanosť si neprotirečia; naopak, vzájomne sa podopierajú. Sloboda sa môže odovzdať iba z lásky, iný dôvod jej odovzdania jednoducho nechápem. Nie je to iba viac či menej výstižná slovná hračka: pri dobrovoľnom odovzdávaní sa v každom okamihu obnovuje sloboda lásku a obnoviť sa znamená byť stále mladý, veľkorysý, schopný veľkých ideálov i veľkých obetí.“²⁵ Poslušnosť voči Bohu tak nie je iba slobodným činom ale zároveň činom, ktorý oslobodzuje.

„Ja mám jesť pokrm, ktorý vy nepoznáte“, hovorí Ježiš svojim učeníkom: „Mojím pokrmom je plniť vôľu toho, ktorý ma poslal a dokonať jeho dielo“ (Jn 4, 32-34). Ježišovým pokrmom je poslúchať Otca: to mu dodáva silu. A tak je to aj s nami: ako vysvetľoval svätý Ján Pavol II, byť Ježišovým učeníkom spočíva v „príľnutí k samej osobe Ježiša, zdieľať jeho život a osud, dobrovoľne sa zúčastniť na jeho dobrovoľnej poslušnosti voči otcovej vôli“.²⁶

Benedikt XVI prehlbuje v tomto intímnom vzťahu medzi slobodou a odovzdanosťou: „práve touto svojou poslušnosťou Otcovi Ježiš realizuje vlastnú slobodu ako vedomú voľbu, ktorá je motivovaná

¹⁹ Svätý Josemaría, *List* 31-V-1954, č. 22.

²⁰ František, *Homília*, 31-V-2013.

²¹ Svätý Josemaría, *List* 29-XII-1947, č. 106.

²² Svätý Josemaría, poznámka z rozjímania, 28-IV-1963.

²³ Svätý Augustín, *Vyznania*, XIII, 9, 10.

²⁴ Tamtiež

²⁵ Boží priatelia, 31

²⁶ Svätý Ján Pavol II., enc. *Veritatis splendor*, 6-VIII-1993, č. 19.

láskou. Kto je slobodnejší ako On, čo je všemocný? Ale nežil svoju slobodu ako svojvôľu alebo nadvládu. Žil ju ako službu. Týmto spôsobom "naplnil" obsahom slobodu, ktorá by inak bola iba "prázdnotou" možnosťou niečo urobiť alebo neurobiť. Sloboda tak ako samotný život človeka získava zmysel v láske. (...) Kresťanská sloboda preto v žiadnom prípade nie je svojvoľnosť; je nasledovaním Krista v sebadarovaní seba samého až na obeť na Kríži. Môže sa to zdať paradox ale Pán zažil vrchol svojej slobody na kríži ako vrchol lásky. Keď na Kalvárii kričali "ak si Boží Syn, zíd' z kríža," preukázal svoju slobodu Syna práve tým, že zostal na popraviske, aby do hĺbky splnil milosrdnú vôľu Otca."²⁷

"Zvádzal si ma, Pane, nuž dal som sa zvieť, uchopil si ma a premohol" (Jer 20,7). Akú hĺbku citov zachytáva táto modlitba proroka Jeremiáša! Vnímať vlastné povolanie ako Boží dar a nie ako jednoduchý zhuk povinnosti, aj keď trpíme, je taktiež prejavom slobody ducha. Aké oslobodzujúce je vedieť, že Boh nás má rád takých, aký sme a v prvom rade nás volá, aby sme sa ním nechali milovať.

8. Sloboda ducha znamená tiež nebyť spútaný neexistujúcimi povinnosťami; vedieť sa vzdať vecí, ktoré závisia na našej slobodnej a osobnej iniciatíve Ako nám už pred dvadsiatimi rokmi napísal don Javier, "samozrejme že sú skutky, ktoré sú potrebné, a činnosti, ktoré nimi vo svojej konkrétnej materiálnosti nie sú. V oboch prípadoch však máme hľadať slobodné a zodpovedné plnenie najvyššieho prikázania lásky k Bohu: tak budeme slobodní a poslušní v každej chvíli."²⁸

V Diele musíme vždy zachovať atmosféru dôvery a slobody, ktorá uľahčí prejaviteľ poverenej osobe, to čo nás trápi, porozprávať sa o tom, čomu nerozumieme alebo o tom čo by sa podľa nás mohlo zlepšiť. Táto atmosféra dôvery sa taktiež živí cez lojálnosť a trpezlivosť, ktoré sú potrebné na to, aby sme mali pochopenie pre ľudské nedokonalosti, ťažké situácie a podobne. Toto je prístup dobrého syna, ktorý pri používaní svojej slobody ochraňuje dobrá, ktoré sú dôležitejšie ako jeho vlastný názor, aj keď je presvedčený o tom, že má pravdu: dobrá ako jednota a rodinný pokoj sú neoceniteľné. Naopak, „keď náš naše názory oddeľujú od druhých a prispievajú k tomu, že narušujeme jednotu a svornosť so svojimi bratmi, je to jasný znak toho, že nekonáme podľa Pánovho ducha."²⁹

9. Aj keď nám niekedy niektoré situácie môžu spôsobovať utrpenie, Boh ich často využíva na to aby sme sa zjednotili s Ježišom. Ako hovorí list Hebrejom, On sa "z toho, čo vytrpel, naučil poslušnosti" (Heb 5,8) a priniesol tak "večnú spásu pre všetkých, ktorí ho poslúchajú" (Heb 5,9): priniesol nám slobodu Božích detí. Prijíť ľudské obmedzenia, ktoré všetci máme bez toho, aby sme sa vzdali boja o ich prekonanie v rámci našich možností je tiež prejav a zdroj slobody ducha. Spomeňte si naopak na smutný prístup staršieho syna z podobenstva. (Lk 15, 25-30): ako vykričí otcovi toľko vecí, ktoré so zatrpknutosťou uchovával v duši a ako nie je ani schopný pridať sa k rodinnej radosi. Jeho sloboda sa postupne stávala malou a egoistickou, neschopnou milovať a rozumieť tomu, že "všetko moje je tvoje" (Lk 15, 31). Býval vo svojom dome, no nebol slobodný, pretože jeho srdce bolo preč.

Aký krásny je naopak príbeh Moabky Rúť, v ktorom sloboda a odovzdanie sa vychádzajú z hlbokého zmyslu pre rodinnú príslušnosť. Je dojemné vidieť ako táto žena odpovedá na naliehanie svojej svokry, ktorá ju pobádala prerobiť svoj život podľa seba: "Nenaliehaj na mňa, aby som ťa opustila a odvrátila sa od teba: lebo kde pôjdeš ty, pôjdem i ja, kde sa zdržíš, zdrím sa aj ja: tvoj národ sa stane mojím národom a tvoj Boh bude mojím Bohom. Kde ty zomrieš, tam zomriem i ja a tam budem aj pochovaná." (Rút 1,16-17).

²⁷ Benedikt XVI., *Príhovor pri Anjel Pána*, 14-II-1997, č. 15.

²⁸ Javier Echevarría, *Pastiersky list*, 14-II-1997, č. 15.

²⁹ *Íst' s Kristom*, č. 17.

Pri pohľade na Pannu Máriu je ešte jasnejšie ako sa sloboda vyvíja vo vernú odovzdanosť. „Zamyslime sa teraz nad vznešenou chvíľou, keď archanjel Gabriel zvestuje Panne Márii rozhodnutie Najvyššieho. Naša Matka počúva a pýta sa, aby lepšie porozumela tomu, čo od nej Pán žiada; a potom nasleduje jej rozhodná odpoveď: *fiat* (Lk 1, 38) — nech sa mi stane podľa tvojho slova — ovocie tej najvyššej slobody: slobody rozhodnúť sa pre Boha.“³⁰

Formovať a viesť slobodných ľudí

10. Vo formácii má veľmi dôležitú rolu osobné duchovné vedenie, ktoré sa musí vždy rozvíjať v atmosfére slobody a byť orientované na formovanie osôb, ktoré sa cítia „slobodné ako vtáky“³¹. V tejto línii, svätý Josemaría píše, mysliac na tých, ktorí vedú duchovné vedenie svojich bratov, že „autorita duchovného vodcu nie je moc. Nechajte vždy veľkú slobodu ducha dušiam. Myslite na to, čo som vám toľkokrát povedal: *pretože sa mi chce*, sa mi zdá najnadprirodzenejší dôvod zo všetkých. Funkcia duchovného vodcu je pomôcť duši, aby chcela – *aby sa jej chcelo* – plniť Božiu vôľu. Nerozkazujte, radte.“³² Rady v duchovnom vedení majú podporovať pôsobenie Ducha Svätého v každej duši a pomôcť jej postaviť sa s osobnou slobodou a zodpovednosťou pred Boha a k vlastným povinnostiam, pretože, „Boh sa pri tvorení duší neopakuje. Každý je taký aký je a ku každému treba pristupovať podľa toho, ako ho Boh stvoril a ako ho vedie.“³³

K rade sa zvyčajne môže pripojiť aj láskavé povzbudenie, ktoré pomáha veriť, že vždy sa oplatí snažiť byť verní z lásky, zo slobodného rozhodnutia. V duchovnom vedení je možné niekedy tiež dať, samozrejme, že vždy s láskou a taktom, „dôraznejší pokyn“, na pripomenutie nejakej povinnosti. Tam, kde je dôvera sa môže takto hovoriť, a ten kto je napomínaný, je za to vďačný, pretože v takomto geste rozpoznáva pevnosť a láskavosť staršieho súrodenca.

11. Celoživotná formácia sa do značnej miery snaží *rozširovať obzory* bez zanedbania jej nevyhnutnej náročnosti. AK by sme sa obmedzili iba na vyžadovanie, videli by sme nakoniec iba to, čo nedokážeme, naše nedostatky a obmedzenia a zabudli by sme na to najdôležitejšie: lásku Boha k nám.

V tejto súvislosti si pripomeňme ako nás svätý Josemaría učil, že „v Diele sme všetci priatelia slobody, a to aj vo vnútornom živote: neviažeme sa na schémy ani metódy (...). V duchovnom živote je a musí byť veľká miera sebaurčenia.“³⁴ Úprimnosť v duchovnom vedení, ktorá nám pomáha slobodne otvoriť dušu a prijať rady, nás podnecuje aj k osobnej iniciatíve, k slobodnému navrhovaniu oblastí pre náš vnútorný boj o čoraz väčšie ztotožnenie sa s Kristom.

Formáciou tak nevzniká uniformita, ale jednota. Svätý Josemaría obrazne hovoril, že v Diele „je možné kráčať mnohými spôsobmi. Je možné kráčať po pravej strane, po ľavej, cikcakovito, ísť pešo alebo na koni. Je stotisíc spôsobov ako ísť po Božej ceste: v závislosti na okolnostiach bude pre každého povinnosťou riadiť sa nejakým z týchto postupov, pretože mu to tak bude diktovať svedomie. Jediná dôležitá vec je nezísť z cesty.“³⁵ Duch Diela, tak ako Evanjelia, neprekrýva našu osobnosť ale ju oživuje: je to semiačko, ktoré má rásť v zemi každého z nás.

³⁰ *Boží priatelia*, č. 25

³¹ Svätý Josemaría, *List 14-IX-1951*, č. 38.

³² Svätý Josemaría, *List 8-VIII-1956*, č. 38.

³³ Tamtiež

³⁴ Svätý Josemaría, *List 29-IX-1957*, č. 70.

³⁵ Svätý Josemaría, *List 2-II-1945*, č. 19.

12. Vo formácii je tiež dôležité vyhýbať sa tomu, aby nadmerná túžba po istote a ochrane neochromila dušu, neumenšila ju. „Tí, čo našli Krista, sa nemôžu uzavrieť do svojho okruhu: bolo by smutné takéto obmedzovanie sa! Musia sa otvoriť ako vejár, aby sa dostali ku všetkým dušiam.“³⁶ Aké dôležité je preto naučiť sa žiť bez strachu z pochybenia z nepriateľského prostredia, z toho, že nesplníme očakávania, ale naopak žiť s nadprirodzeným pohľadom, rozvahou a odhodlaním začleniť sa do vlastného spoločenského a pracovného prostredia.

Preto sa láska k slobode prejavuje aj v spontánnosti a iniciatíve v apoštoláte, ktoré sa zladujú s konkrétnymi apoštolskými úlohami. Je dôležité mať vždy na vedomí, „naš apoštolát je predovšetkým osobný apoštolát.“³⁷ To isté platí aj pre podporovanie aktivít riaditeľmi. „Nikdy vás nechcem zviazať, naopak, snažím sa aby ste konali s veľkou slobodou. Vo vašej apoštolskej činnosti musíte mať v rámci širokého poľa možností, ktoré ponúka náš Duch, iniciatívu, aby ste na každom mieste, v každom prostredí a v každom čase našli aktivity, ktoré sa najlepšie prispôbia okolnostiam.“³⁸

13. Ďalší dôležitý prejav lásky k slobode sa sprítomňuje v pastorácii, ktorá prináleží prelátovi a jeho vikárom s pomocou príslušných rád. Zamyslime sa s vďačnosťou nad slovami svätého Josemáriu: „Formácia a riadenie sa v Diele v dôsledku tohto ducha slobody zakladajú na dôvere (...). Nič sa nedosiahne vládou založenou na nedôvere. Naopak riadiť a formovať duše s úctou, rozvíjať v nich skutočnú svätú slobodu Božích detí, naučiť ich zachádzať s vlastnou slobodou prináša plody. Formovať a riadiť znamená milovať.“³⁹

Riadiť duše s úctou znamená v prvom rade rešpektovať vnútornú povahu ich svedomia a nemýliť si riadenie s duchovným vedením. V druhom rade táto úcta vedie k rozlišovaniu medzi tým, čo je príkaz a čo iba výzva, rada či návrh. A v treťom rade pri riadení je dôležité natoľko dôverovať druhým, že sa bude vždy v rámci možností brať do úvahy názor zainteresovaných osôb. Ľudia, ktorí riadia, takýmto postojom a ochotou počúvať krásnym spôsobom dokazujú, že Dieło je rodina.

Taktiež máme cennú skúsenosť s tým, že v Opus Dei vládne v ekonomických, politických, teologických a iných otázkach, ktoré sú vecou osobného názoru, úplná sloboda. „O tom čo nie je dané vierou, si každý myslí čo chce a taktiež koná s úplnou slobodou a osobnou zodpovednosťou. Pluralizmus, ktorý logicky a sociologicky z tohto vyplýva nie je pre Dieło žiadny problém: naopak, tento pluralizmus je prejavom dobrého ducha.“⁴⁰ Tento pluralizmus musí byť milovaný a podporovaný, aj keď možno pre niekoho môže byť niekedy táto rozmanitosť ťažká. Kto miluje slobodu dokáže rozoznať čo je dobré a pozitívne na tom, čo si myslia a robia druhí.

Čo sa týka spôsobu riadenia, svätý Josemária ustanovil a vždy silne pripomínal silu kolegiality, ktorá je ďalším prejavom toho ducha slobody, ktorý impregnuje život v Opus Dei: „nespočetne veľakrát som už povedal a budem to opakovať znova a znova po celý môj život, že v Diele vyžadujem na všetkých úrovniach kolegiálnu vládu, aby sa nespadlo do tyranie. Je to prejav obozretnosti, pretože cez kolegiálne riadenie je možné ľahšie preštudovať rôzne záležitosti, lepšie opraviť chyby, zdokonaľujú sa s väčšou účinnosťou už dobre fungujúce apoštolské práce.“⁴¹

³⁶ Brázda 193

³⁷ Svätý Josemária, *List 2-X-1939*, č. 10.

³⁸ Svätý Josemária, *List 24-X-1942*, č. 46.

³⁹ Svätý Josemária, *List 6-V-1945*, č. 39.

⁴⁰ Svätý Josemária, *Rozhovory*, č. 98.

⁴¹ Svätý Josemária, *List 24-XII-1951*, č. 5.

Kolegiálnosť nie je iba metóda alebo systém fungovania pre prijímanie rozhodnutí, je to predovšetkým duch, zakorenený v presvedčení, že všetci môžeme a potrebujeme prijať od druhých svetlá, údaje atď, ktoré nám pomôžu zlepšiť či zmeniť náš názor. Toto so sebou zároveň prináša rešpekt, či dokonca pozitívnu emóciu voči slobode ostatných, aby tak mohli bez problémov vyjadriť svoj pohľad na vec.

Rešpekt a obrana slobody v apoštoláte

14. Apoštolát na svoj pôvod v úprimnej túžbe uľahčiť druhým stretnutie s Ježišom Kristom a mať s ním intímny vzťah. „Náš prístup k dušiam sa dá zhrnúť v tejto vete apoštola: *caritas mea cum omnibus vobis in Christo Iesu!* (1 Kor 16,14): Nech sa všetko medzi vami deje v láske. Prostredníctvom lásky budete rozsievačmi pokoja a radosti vo svete, budete milovať a obraňovať osobnú slobodu duší; slobodu, ktorú Kristus rešpektuje a ktorú nám vydobil. (pozri Gal 4, 31).“⁴²

Milujeme slobodu a to v prvom rade osôb, ktorým sa snažíme pomôcť priblížiť sa k Pánovi cez apoštolát priateľstva a dôvery, ktorý nás svätý Josemaría pozýva uskutočňovať svedectvom a slovom. „Ani v apoštoloskej činnosti, lepšie povedané: hlavne v apoštolskej činnosti, nechceme, aby ani najmenší náznak nátlaku. Boh chce, aby sa mu slúžilo slobodne, a preto by nebol správny apoštolát, ktorý by nerešpektoval *slobodu svedomí*.“⁴³

Skutočné priateľstvo zahŕňa úprimnú vzájomnú lásku, ktorá je naozajstnou ochrankyňou slobody a vzájomnej intimity. Apoštolát neplynie ako nejaký doplnok k priateľstvu, pretože, ako som Vám napísal- „nerobíme apoštolát, sme apoštolí!“⁴⁴: samotné priateľstvo je apoštolát, samotné priateľstvo je dialóg, v ktorom dávame a prijímame svetlo, v ktorom vznikajú projekty vo vzájomnom otváraní horizontov, v ktorom sa radujeme z dobrého a sme si oporou v ťažkostiach, v ktorom sa máme dobre, pretože Boh chce, aby sme boli spokojní.

15. Ako viete, prozelitizmus chápaný vo svojom pôvodnom zmysle je pozitívna skutočnosť, ktorá sa rovná misionárskej činnosti rozširovania Evanjelia⁴⁵. Tak to vždy chápal svätý Josemaría, a nie v negatívnom zmysle, ktorý toto slovo postupne v poslednom čase nadobudlo. Je však potrebné mať na pamäti, že aj keď by sme si priali, aby to bolo inak, slová niekedy nadobúdajú odlišné významy ako mali na začiatku. Preto je potrebné odhadnúť podľa kontextu, či je vhodné toto slovo použiť, pretože niekedy vaši poslucháči môžu porozumieť niečo iné ako to, čo ste chceli povedať.

Rešpekt a obrana slobody všetkých sa prejavuje taktiež, a hlavne vtedy, keď niekomu navrhujeme, aby zväzil, či ho Boh nevolá do Diela. Má mať slobodu, aby sa mohol poradiť s kým chce a predovšetkým aby mohol rozoznať vlastné povolanie následne sa rozhodnúť. Svätý Josemaría pri výklade rezolútnych slov evanjelia, *compelle intrare* – donúť vojsť všetkých (Lk 14,32)- píše: „Keďže hlavnou charakteristikou nášho ducha je rešpekt voči slobode všetkých, *compelle intrare*, ktoré musíte žiť v prozelitizme, nie je materiálnym tlačením, ale hojnosťou svetla a doktríny; duchovnou pohnútkou vychádzajúcou z vašej modlitby a vašej práce, ktoré sú autentickým svedectvom doktríny, prinášaním obetí ako úsmev, ktorý vám prichádza na ústa, pretože ste Božie deti: detstvo, ktoré vás naplňa pokojnou radosťou, aj keď vo vašom živote niekedy nechýbajú protivenstvá, ktorú iní vidia a závidia.

⁴² Svätý Josemaría, *List 16-VII-1933*, č. 3.

⁴³ Svätý Josemaría, *List 9-I-1932*, č. 66.

⁴⁴ *Pastiersky list*, 14-II-2017, č. 9.

⁴⁵ Porovnaj Kongregácia pre náuku viery, *Doktrinálna poznámka k niektorým aspektom evanjelizácie*, 3-XII-2007, č. 12 a pozn. 49.

Pridajte k tomuto všetkému váš šarm a priateľskosť a máme obsah toho *compelle intrare*⁴⁶. Je teda jasné, že Dielo rastie a musí vždy rásť v slobodnej atmosfére, a že má smelo a prirodzene dávať svedectvo o tom, aké krásne je žiť s Bohom.

* * *

16. *Veritas liberabit vos* (Jn 8,32). Všetky prísluby oslobodenia, ktoré sa počas storočí objavili sú pravdivé podľa toho v akej miere sa živia z Pravdy o Bohu a človeku, z Pravdy, ktorá je Osobou: Ježišom, Cestou, Pravdou a Životom (pozri Jn 14, 6). „Aj dnes po dvetisíc rokoch sa nám Kristus zjavuje ako Ten, čo človeku prináša slobodu postavenú na pravde, ako Ten, čo vyslobodzuje človeka z toho, čo obmedzuje, znižuje a takmer ničí jeho slobodu v samotných koreňoch, v duši človeka, v jeho srdci, v jeho svedomí.“⁴⁷

Boh nám dal slobodu navždy: tento dar, ako láska, „nikdy neprestáva“ (1 Kor 13, 8): pretrváva v nebi. Naša cesta tam je predsa cestou k slobode slávy Božích detí.; in libertate gloriae filiorum Dei (Rim 8, 21). V nebi sloboda nielenže nezmizne ale dosiahne svoju plnosť: prijatie Božej Lásky. „V nebi ťa očakáva nesmierna Láska: bez zrady a klamu, všetka láska, krásna, veľkosť, poznanie! A bez prejedenia ťa nasycuje a nikdy nenasýti.“⁴⁸ Ak s Božou pomocou zostaneme verní, budeme v nebi úplne slobodní, pretože budeme mať plnosť lásky.

So všetkou láskou Vás žehná

Váš Otec

Rím, 9. januára 2018, výročie narodenia svätého Josemaríu

⁴⁶ Svätý Josemaría, *List 24-X-1942*, č. 9.

⁴⁷ Svätý Ján Pavol II., enc. *Redemptor hominis*, 4-III-1979, č. 12.

⁴⁸ Vyhňa, 995